

Gnalu Na Yaba

sgbyan ga, spyalun mu lk'aba' mu.

mpusal qutux kawas maku kya na ga wayal yaba maku la, hazi mtzyun kawas ryax iyat maku minblaq smpi' yaba, kya hazi qutux ini ga sazing spyalun mu. pqasun maku krryax smpi' yaba , aw ga ini balay glu inlungan qu spi' hya, spyalun kruma ga wi tlqin sa beh lwah rintu, ini ga tkmu' sa suru na qqhoniq, ini sami pkkal ini cinkita rqyas uzi.

zik na spi' ga mngilis saku gleng na buqul lk'aba' , baqaw ta nanu l_ngisan mu, spyalun mu yaba, ana cingaw lngisan ga mtgyah balay inlungan, yasa qu minkahun sa s'nun balay inlungan. ramat balay, aba' mu.

ryax maku mqyanux qani ga skun maku iyal inlungan yaba: mmlikuy , motux, qnzyat, inblequn nya tmasuq kwara zyaw nya, pzyux rrangi nya, qhwazyun nya squliq, mshzyu, smozya krahuh' na lalu, lokah ptlu pila, kyan nanak knita nya, ru krahuh' llungun nya...., maki inlungan mu ga, yaba ga pyang balay na mlikuy , mrhuw qalang, 'tayal balay yaba mu.

minmqwas biru Gipun cikay qu yaba, baq mita biru Cyukuk ru biru Gipun, tryax mita biru, miru biru, smoya mqbaq zyaw, pzbaq squliq, rmaw balay squliq, maki qalang ga krahuh' lalu nya yaba ta maha saku lmnglung.

yasa cipuq saku kya na ga, ungat bas' tehuk qalang, taqu musa Pskwaran r'uyan qalang yatux uzi ga siki mkrkyas mkaraw rgyax qutux tmuzing ga ptehuq kya. ana balay twahiq ga pzyux balay squliq hutu mwah mcisan ngasan myan, llpyun rrangi tryax

張淑芬

臺中市和平區白冷國小教師
兼教導主任

Squliq Tayal

賽考利克泰雅語 | 散文 優選

mmwah lmosay kya.

ungat tbazi nenanu qu qalang myan Pskwaran r'uyan qasa, mwah mcisan rrangi ga hutu maras mmaru', yasa gi mita maru' qu llaqi lga hutu balay smyax qu roziq naha, msli sa ngasan myan kwara, mnaga msina roziq naha, nanu siga qutux qutux pebku ms'ruy magan maru' maha yaba mu, biqan nya llaqi, pzyux balay llaqi nyux si psr'ux tanux ngasal, ryax qasa ga pqasun myan balay, sun maha thuzyay maniq qutux maru' lga iyat balay kantan ay. nanu yasa baqun kwara llaqi qu yaba mu, yalaw gi krryax ga maras maru' qu rrangi nya.

ini saku tehok magan kawas kya kyan qutux ryax, rasun sami ni yaba mu musa muhi tqinu rgyax. tqinu ga siki pnhyun sa qthuy balay na qqhoniq ga blaq inrkyasan nya, spyang balay krahu na qqhoniq ga siki ptlwan sa llahuy zik rgyax, yaba mu baqun nya hmkangi hya. yaqu kinbalay yaba qu tatak qasa ga sbazyux nya mopuw gluw cyux memaw qnzyat balay mtzyaw kya, kruma ga cyux tmutu qhoniq, muzit bling qhoniq, smku' 'yu tqinu, smkiluh abura, snryut qhoniq, tbebku tqinu, ru kzyazyan sa kansuki tqinu pzyux balay ptzyagun zyaw, ini hngaw ana cikay kwara naha.

suru' lga, baqaw ta hmswa la, wa maku si 'nbleqi balay kmita yaba mu ga wal rasun kinsat la, wa maha nanu zyaw qani hya la, kincipuq saku kya ungat baqun mu , aw ga, ryax qasa lga yang balay wa sami nya pyaran cikay pira kawas qu yaba maku.

mtzyu kawas maku kya kyan qutux ryax 'bagan, talagay kinkiluh ni wagi, ini baqi smru ni llaqi la, sun qasa lga mkkal kwara naha musa mlgyaq, yageh naha maki sa pbhqan lukus cipuq na gong , smozya musa sa puqing qsya slaq qasa qu zzik hazi.

tehok kya puqing qsya lga hluyun sami ni qqsuyan ru yupun sami naha sa cipuq ru rgzil na tanku. yasa hazi smka tmuzing lga, ms'un qu qsya tanku la, sikta sun qani lga wal mgzyaw qu sswe maku Yuma , mozyay myan hkangi kwara, aw baq nyux si pskawngat sa zik qsya qsahuy na hos Yuma la, wa pshotan qsya qutux kakay nya, ini thzyazi hmuluy babaw la, sun maha qsya qasa ga mmusa ki slaq ngasan myan hya qu wal magan sswe maku Yuma.

ktan ga wa yaqeh balay zyaw qani la, kwara mgluw mlngyaaq llaqi ga ungat qbaqan naha wal si n_ggyut mgyay tlqing kwara,

nanak kuzing ki qsuyal maku mlikuy Yumin talagay balay l_ngisan myan mqzinah musa slaq pagay smatu yageh na zyaw qani ki yaba yaya. baqun yaba lga memaw myang puniq lyutux kinhelaw nya musa magan sswe maku Yuma, ini qbsyaq lga nyux gmibaYuma mwah ngasan, shoqin nya balay mngilis.

krahu saku cikay lga, yaba ga ini nya yugi motux na inlungan nya mtzyaw, krriyax ga rasun sami nya lmosay rrgyax musa sa ini baqi na squliq uru' rgyax qasa muhi tqinu. mluw sami turak kya hazi sazing tmucing glgan, ru kinhway sami mbzyaq sa ungat baq na tuqi, mhkangi sami tuqi ga ini ani pkta squliq qu qnplan myan. tuqi na kinbalay yaba ga siki gyahan a'baw llmiquy ga baqun kmita, tuqi qasa ga kruma mkrkyas, mbzyaq, hmesan qsya, pwah sa mburuk qhoniq ini ga mkaraw sa llyung, wi mkrkyas sa bbtunux, ini baqi lmpuw pira qu 'nwahan mtuki tuqi rgzil tuqi la, kya yasa balay hriqun cyugal tmucing sk'uy balay tari mhkangi tehuk kya 'san myan.

minpira myan phkngyan tuqi qasa, aw ga cyux maku ini qbaqi qenu ga 'ri'an , knalay ni yaba tuqi cipuq qani ga tuqi uzi, aw ga iyat sun maha tuqi ni 'tayal qani hiya la. suru' na tuqi lga talagay ! yasa balay kinbalay yaba spyang krahu na ngasal ruma', yasa balay qu qtnak ptzyaqun na tatak, qani ga "ungat squliq baq na rhzyal". kinblaq balay tunux yaba, ungat ana squliq nbah hmenas r'ngu nya hya la, zmimu' kuzing yaba maha: " laqi,bzirun tqinu qani ga yasa rasun su mqwas biru, qeri mqwas biru kiy ". luhay lmosay llahuy na mlikuy ga, yaba mu ga hya spyang.

yaba mu ga mngarux , kawngun mu balay. krriyax sawbeh sa lhngan masuq mtzyaw mmwah ngasan yaba yaya lga, siki tnsuqun llaqi mtzyaw kwara zyaw ngasan, phapuy mami', sinkiloh ppema qsya, kmagaw zik ngasan ru llingay ngasan, 'nblequn smku yupun lukus ni yaya, ini kusa qasa lga hutu hmwaw sma'ang yaba la. mziman kawas sraran hya ga, ungat ga's, ungat rintu' ru pskiluh qsya, phapuy ru pskiluh qsya ga siga smuling qhoniq, smqaw qhoniq ru pnaho' puniq ga hmiriq balay ryax, nanu siga s'aga hayring ini ga ruma zkhi' ga musa hailaw mslom. laqi cipuq ga ini qba mnahu', hutu giway heloq mqaluh rgyas , ini aki ps'aring puniq kya lga shngan yaba yaya ru ks'a'ngun lozi. llungun maku

kya qutux ryax ini ps'aring puniq mu, talagay kinngungu' maku balay memaw saku mngilis beh na qqhoniq.

mbusuq yaba lga hutu nya halan tnqlih yaya, tryax msayu' sa zyaw na musa squliq twahiq qu qsuyan mu knerin Yusi qasa, yaqeh llungun yaba mu qu qzinut qnqyanux qsuyan Yusi, triqun pila si tthi' smwayan qu yaya sraran maha yaba.

yaqu krahu saku baq saku inlungan cikay lga baqun mu la, yaba mu ga motux balay ktan, aw ga kyan uzi qu kinhnuk inlungan nya, suru' na mzyuhun nya ga, aw baq sa cyux uzi qu pyang balay gnalu nya sa llaqi. yaba ga ini qbaq kmal sa sbing na ke' ki llaqi nya.

musa hitay ga 'basun qutux qutux mrkyas mlikuy, giwan nyux mmlikuy qu 'laqi la, giwan na pyang balay na mlikuy uzi la. kawas ryax wayal qasa musa hitay qu qsuyan mu Yumin ga, maras sami shhya' balay na nniqun musa san mita Yumin, ktan yaba wal n_gyut mhikang qu Yumin lga, talagay balay qu gnalu nya memaw msbuq roziq yaba, kyalun nya Yumin maha klokah maniq laxi k'uzay. ktan kryax mtlokah 'nrkyasan yaba ga, aw baq kya uzi qu kinmhnuk inlungan nya, yasa wayan maku baqun cyux sami nya skun balay inlungan kwara llaqi yaba mu.

mqwas saku biru pqwasan Cyugak ryax qasa ga, biqan saku pila yaya qutux qutux bzyacing yasa qu sqyanux maku, pinqzyu yaya maha laxi hmut hmiriq pila, yalaw gi ini cinmuyaw ngasan ta. lungun mu ga ini saku hmut hmiriq pila hya, sgalu saku ni yaba yaya lga yasa qu tnak mu la. aw ga hutu ks'angun yaba qu yaya maha:" swa nya tnak la, kpzyux cikay miq pila laxi ani qzinut laqi maki tanux hya", ke' qani ga gmlu sa papak mu krryax, yasa qu t'aring saku mkyaya uzi sqani lga, 'nblequn maku smku inlungan snbin ke' yaba qasa pira na tmucing kulu tryax tmuliq kuzing maha inblaq mlahang llaqi nanak.

sun maha zyaw na wayan yaba ga ms'ubuy sa qsuyan maku Yumin. taqu babaw na mzqun squliq tesazing ryax Yumin ga,

musa qmaloq yaba, lmnglung yaba maha aki ta smli cikay nenanu rrasun ta ki giqas yutas ma, rasaw ta pin'aras ta bqanux yasa aki sun maha khwayun ta lpyung, giwan na inlungan krahu maha yaba. ini baqi wa hmswa nanu yaba yaqeh lyutux nya maki 'awsa nya mita mrusa' tuqi qa cbi'ngan nya mkzyay qwazyux

lru si khutaw sa rsnat na rgyax. suru' halan hmkangi na mrkyas llaqi qalang cyugal ryax ru cyugal bengi, te payat ryax hkngyun naha lga, sikta aw baq sa tegleng ptlu hya ga laqi nya nanak Yumin la. yaba maku ga siqan iyal si psrapa' mskawngat sa zik na rgyax beh na qsya.

ryax qasa nyux rasun ngasan qu yaba, qsuyan Ciwas ki kuzing ga sawman myan hi' yaba, qilis rqyas nya ga 'nblequn myan smon, kyalung mu yaba maha kun ga spyang nya pqasun na 'laqi. baqun mu nanak cipuq zyaw qani musa maku thzyazyun mtzyaw rmaw yaba mu.

ryax qnxan yaba ga rgyax qu stman nya mqyanux, rgyax ru llahuy ga yasa qu psru' insuna' nya , msra_ngi ki kkhoniq mglu ki qbhniq ru qsinu, snhyun nya nanak hya ga pyang balay baq qmalop, msyaw sun maha thoki na qalang, aw ga ana mtlokah yaba ga yasa balay ini nya thyazi 'mpuh qu lyutux nya nanak, ima baq maha tehuk suru' lga wa si tmasuq qnxan nya sa spyang nya pqasun balay na rgyax hya la.

gbyan shera mqas saku balay spyalun mu yaba, ana maku shoqin mngilis ga 'basun mu balay, hazi ini ga sramat ini ga skhwayun yaba, yasa balay sn'inu yaba inlungan mu. sun maha mqutux ngasal squliq ga si say maha snpu'ngan ni Yaba Kayal, mqutux ramu' na squliq ga 'mubuy inlungan ini kusa maha wal mcka lru si pskawngat kya la, ana hmswa msgagay qbuci ga, pqasun maku balay mkkita sa spi ki yaba.

父 蔭

昨夜，父親入夢來。

在我廿一歲時，父親離開塵世，迄今卅多年我幾乎夢不到他幾次，若要屈指算算，印象較深刻的大概只那麼一兩次吧。多麼期望與父親在夢中相會，但渺茫，即便有，他總躲在電線杆旁，要不閃避在樹後方，沒有互動沒有對話的畫面。

夢境中我在父親墳前痛哭，不知爲什麼而哭，夢見他，雖是哭泣，但很安慰，那來自天性的父女情使然。久違了！我的父親。

這一生對父親留著很深刻的印象：大男人、英勇、勤奮、責任感、交遊廣闊、海派、正直、愛面子、會賺錢、有想法、有企圖心……。在我心裡，父親的圖像是真正的男人，部落的領袖，十足的英雄。

父親受過日本教育，熟諳中日文，常伏案閱讀中日文書、寫字，他懂得自我充實、爲人解困、寫陳情書，我想他應該算是那個年代的部落裡稍具影響力的人！

童年，居住的白蘭部落沒有客車抵達，從山下徒步到白蘭部落的家需耗時一個時辰，但家裡總是門庭若市，親友來往頻繁。

部落裡沒有雜貨店，來訪的親友通常在山下買些糖果當伴手禮，孩子們看到糖果眼睛睜得發亮，然後尾隨著客人通通圍到家裡來，看到孩子們個個渴望的眼神，父親便要求排隊領糖果，那隊伍排的好長好長！那是我們童年最快樂的時光，能吃到一顆糖是多麼不容易。部落的小孩們幾乎都認得我的父親，這個常常有帶糖果的朋友上山的長輩。

約五歲之前有一天，父親帶著全家大小上山種香菇。香菇要種在粗大的樹頭才長得好，林木參天的樹必須遠跋深山才能砍伐得到，父親總有辦法找著。在臨時搭建的工寮裡請來幾十個大人拚命的幹活，砍樹、鋸木、掘樹洞、放菇菌，熱蠟油覆蓋樹洞、擺放木頭、整理香菇、烘乾等等工作，分工不得閒。

後來，不知怎麼著，我眼睜睜的看著父親莫名奇妙的被警察帶走，這中間發生了什麼事我因年幼毫無所知，不過，父親好像有一陣子離開過我們。

六歲那年夏天，火辣辣的太陽高掛天空，孩子受不了酷暑，於是相約去戲水，洗衣服的河溝不討好，便選擇往水源頭的蓄水槽。他們把像我一樣的小蘿蔔頭一個個抱進水槽裡，擠在約兩坪大水深及腰的水槽內。

約莫半個時辰，水滿上來了，沒過多久赫然發現我家五歲小妹尤瑪不見了，大家四處尋分頭找了一陣子，原來她整個人沉沒在水裡，一隻腳竟被出水孔吸了進去，卡在水管口內拉不出來了。那個要流到我家水田要命的水源頭居然奪走了家妹。

眼看出了人命，同儕們個個心急如焚卻捉襟見肘的一個個逃竄，只有我和二哥一路哭哭啼啼奔向正在田裡收割的家人傳遞那水源頭出事的消息。父親聞噩耗便火速去營救，回到家裡只見他抱著奄奄一息的小妹悲慟的心碎，哭得斷腸。

及長，父親不改雖千萬人吾前往矣的挑戰精神，還是經常帶著全家翻山越嶺到眺望不到的深谷栽植香菇。我們乘坐兩小時的車程，然後在隱蔽處下車，半路上絕不能被任何人瞧見，父親設計的小徑要掀開芒草才看得到要走的路，時而爬越，陡降，越水，跨過枯木或溯溪而上，時而又攀岩徑走，走過無數崎嶇蜿蜒的羊腸鳥道，耗盡多少體力花費單程三個時辰才抵達目的地。

那條路走過幾回，卻始終分不清哪條是起頭，父親開闢這掩人耳目的小徑是條路，但不是人走的路。路的盡頭，豁然看見父親在那裏就地取材蓋了間好大的竹屋，一個足夠工作的場域，是他的「秘密基地」。父親的迂迴戰術，不是等閒者能及；父親曾寬慰對我說：「這些香菇是你的學費，你儘管用功讀書」。泰雅族男人馳騁在山林的驍勇氣概，我的父親最典型。

父親的行事風格帶點霸氣，我總對他戒慎恐懼。每天傍晚父母工作返家之前，孩子們必須做好家事分工，煮飯、熱洗澡水、潔淨房屋內外，備妥父親換洗的衣物，否則等他吆喝時每個人都要被捱罵。50年代山裡沒有瓦斯沒熱水器，煮飯或熱洗澡水要用材燒，光是劈材起火就很耗時，火種要用油柴或細竹子才能燃燒，年紀尚小的孩子起火不易，弄到後來被煙燻得灰頭土臉，好不容易生起火焰又怕父母及時趕到免不了一番訓斥。記得我有幾次起火不順，情急之下淚灑木堆旁。

父親酒後愛找母親抬槓，為遠嫁外縣後山部落的大姐起爭執，父親掛念大姐清苦的婚姻生活，怪罪母親當年被幾文錢搖動了心草率應允。

等我真正懂事以後才發現，父親道貌岸然的外表，其實有著柔弱纖細的另一面，斥聲的背後，都是滿滿的愛。他只是不善表達愛意罷！

當兵對一個男人意義深遠，不僅相當成年禮，也是男人成熟的表徵。那一年保奈二哥入伍，家裡準備佳餚美味去懇親，父親看到削瘦的兒子，憐憫疼惜禁不住淚水縱橫，囑咐二哥多吃點別餓著。鐵漢柔情的一面顯現真性情，我才知道父親真的愛我們。

就讀高中時負笈在外，母親按月支給基本的生活費，不斷叮嚀省著用，因為家裡不有錢。自忖一向生活簡約，能獨厚父母的寵幸而自愛，所以什麼我都足夠。然而父親聽了便斥責母親：「這怎夠用啊！多給一點，別讓孩子在外受苦挨餓」。直到今天這句話常縈繞耳邊，當我也為人母親，總以父親當時的話似暮鼓晨鐘提醒自己對子女的付出要無怨無悔無求。

父親的走和二哥有關。二哥婚後第二天，父親上山狩獵，希望婚後第三天陪兒媳回娘家，並將自己豐收的獵物做回門厚禮，代表男方家的誠意也給自己添足面子。沒想到父親卻因巡視獵器的途中手握枯藤不慎墜落山谷。當時部落的人挺力相援，動員了眾青年壯漢協尋三天三夜，第四天在眾人的尋覓中，最後親眼發現父親的人竟是自己的兒子—二哥。我的父親躺在深谷溝壑中溪水旁離開了人世。

將父親接回家的那一天，二姐吉娃斯和我用乾淨的毛巾清洗他還算完整的身軀，擦拭瘀傷的臉部，口中不斷溫柔的告訴他我是他最摯愛的女兒。我知道這一刻我能為父親做的就只是這樣。

父親一生靠山吃山，倚賴山林維生，與叢林為伍與鳥獸作伴，自詡是狩獵能手，部落的山大王，卻不敵命運的安排，最後竟也在他最愛的山嶺結束人生。

昨夜欣然夢見父親，雖然哭得淚流滿面卻也欣慰，或思念或感恩，在在聊表對父親的孺慕之情。父女情緣天註定，血脈相連不因天人之隔而淡化而消失，此生雖永別，卻期待常在夢中與父相遇。